

[Hanne Thanning Jacobsen]

om en oplysningskampagne om flygtninges og indvandreres vilkår, og det grundlag, jeg skitse-rede før, er et middel til at udvikle selvfølelse og selvopfattelse for indvandrergupperne, for uden selvfølelse og værdighed opnår man ikke nogen lighed og ligestilling i samfundet.

Jeg synes, vi skal påskønne den indsats, de nye danskere har ydet i det danske samfund, og jeg mener, at de er og kan blive en betydelig ressource for Danmark. Deres erfaringer og dobbeltsprogethed er en styrke i et multikulturelt samfund som det, vi lever i nu.

De sidste opgørelser over fremmedsprogede elever i folkeskolen viser, at der nu er godt 2 pct., og som jeg forstår folkeskolens formålsparagraf, skal børn fra forskellige sociale og kulturelle miljøer kunne genkende sig selv i undervisningen, og samtidig skal skolen videregive kulturelle værdier og kvalificere eleverne til et fremtidigt samfund.

Derfor mener jeg, det er vigtigt, at der på trods af det, der allerede nu foregår, bliver stillet nogle flere ressourcer til rådighed, og at der bliver taget fat på nogle af de punkter, vi har nævnt her, til gavn for børnene af de mennesker, der har valgt at slå sig ned i vores land.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Tredje næstformand (Povl Brøndsted):

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til Uddannelsesudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

12) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 116:

Forslag til folketingsbeslutning om indførelse af en uafhængig ombudsmandsinstitution inden for forsvaret.

Af Pelle Voigt (SF) m.fl.
(Fremsat 16/2 88).

Sammen med denne sag foretoges de under punkterne 13–16 opførte sager, nemlig:

13) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 117:

Forslag til folketingsbeslutning om ændring af den militære straffelov.

Af Pelle Voigt (SF) m.fl.
(Fremsat 16/2 88).

14) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 118:

Forslag til folketingsbeslutning om en forbedring af arbejdssikkerheden inden for forsvaret.

Af Pelle Voigt (SF) m.fl.
(Fremsat 16/2 88).

15) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 119:

Forslag til folketingsbeslutning om værnepligtiges ret til at forblive i det offentlige sygesikringssystem og beholde deres sygesikringsbevis.

Af Pelle Voigt (SF) m.fl.
(Fremsat 16/2 88).

16) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 120:

Forslag til folketingsbeslutning om værnepligtiges ret til og mulighed for selv at tilberede deres mad på tjenestestederne.

Af Pelle Voigt (SF) m.fl.
(Fremsat 16/2 88).

Forslagene sattes til forhandling.

Forhandling

Forsvarsministeren (Collet):

Denne pakke af forslag søger at nå en række prisværdige formål, men midlerne i SF's forslag finder vi mindre prisværdige. De er præget af det velkendte faktum, at SF ikke ligefrem er den store elsker af dansk forsvar. De midler, SF vil anvende for at nå målene, er derfor således indrettet, at de for det første svækker beredskabet i forsvaret og for det andet forsøger at gøre forsvaret civilt, hvad det aldrig kan blive på grund af de særlige opgaver, forsvaret nu engang har.

Men i forsvaret lægger man overordentlig stor vægt på de forhold, som disse forslag omhandler. Vi lægger stor vægt på retssikkerheden

[Forsvarsministeren]

for personel, og det samme gælder arbejds-sikkerheden og arbejdsmiljøet, sundhedsforholdene og ernæringsforholdene. Men regeringen mener som sagt ikke, at disse prisværdige mål skal tilgodeses på samme måde som SF.

Jeg vil herefter vende mig til de enkelte forslag. Først til forslaget om etablering af en ombudsmand for forsvaret. Som det muligvis vil være forslagsstillerne bekendt, har Folketingets ombudsmand ifølge ombudsmandsloven indseende med den militære forvaltning på tilsvarende måde som med landets civile forvaltning.

I betænkning nr. 586 fra 1970 vedrørende befalingsmandsuddannelsen og arbejdsklimaet i forsvaret blev det overvejet, om der var behov for oprettelse af en stilling som Folketingets ombudsmand for forsvaret. Det udvalg, der stod bag betænkningen, kunne med undtagelse af et enkelt medlem ikke anbefale etablering af en sådan institution. Begrundelsen herfor var bl.a., at det er betydningsfuldt for Folketingets kontrol, at klager vedrørende forsvaret i sidste instans kan bedømmes af en institution, der har et bredt erfaringsgrundlag med hensyn til bedømmelse af andre offentlige myndighedsforhold og dermed et værdifuldt sammenligningsgrundlag.

Flertallet anså det derfor for mest hensigtsmæssigt at bevare den ordening, hvorefter forsvaret henhører under samme ombudsmandsinstitution som andre grene af den offentlige forvaltning.

Udvalget drøftede endvidere klagereglerne for det militære personel. For det faste personel fandt udvalget, at dette personels ansættelse, alder og placering i kommandosystemet og mulighed for at søge tilknytning til større personelorganisationer fører til, at klagereglerne er uden større praktisk interesse for dette personel.

Derimod fandt udvalget fortsat behov for en særlig klageordning for det værnepligtige menige personel. En sådan ordening var allerede langt tidligere hjemlet, nemlig i lov nr. 200 fra 1954 om talsmænd og klageadgang for menige af det militære personel. I medfør af loven kunne klager indbringes for forsvarsministerens klageudvalg.

I 1982 nedsatte Forsvarsministeriet et udvalg til undersøgelse af udviklingen med hensyn til anvendelse af straffe og disciplinarmidler siden gennemførelsen af den militære straffe- og rets-

plejereform i 1974. I udvalget var forsvarets personelorganisationer, herunder de værnepligtiges forretningsudvalg, repræsenteret.

Udvalget anbefalede enstemmigt i en beretning om revision af den militære straffe- og retsplejeordning afgivet den 25. oktober 1983, at forsvarsministerens klageudvalg burde ophæves på grund af det meget ringe antal sager, der blev forelagt klageudvalget, efter at der i 1974 var blevet indført disciplinarnævn og ankenævn.

Der er et fintmasket net inden for forsvaret til sikring af retssikkerheden på de områder, vi taler om her. Som nævnt har vi Folketingets ombudsmand, og der er også det faktum, at vi her i landet har et særlig udviklet system af personelorganisationer – noget, man f.eks. slet ikke kender i samme omfang i Vesttyskland. Det er sådan, at man i den fælleseuropæiske militære forening, som hedder Euromil, faktisk næsten har tradition for at have en dansk formand, netop fordi man på personelområdet er så fint udviklet herhjemme.

Lad mig også nævne det, jeg var inde på før, nemlig disciplinarnævnene og ankenævnene. De har også en stor betydning i denne sammenhæng. Jeg erindrer om, at ankenævnet blandt sine medlemmer har en landsdommer, generalauditøren og et medlem udpeget af Advokatrådet.

Yderligere beskyttelse findes i reglerne i forvaltningsloven og i offentlighedsloven. Selvfølgelig kan straffene indbringes for domstolene, og jeg vil også henlede opmærksomheden på, at ulovlig og ukorrekt behandling af personellet er strafbart efter den militære straffelovs § 15, så vidt jeg husker. Og der er pligt for højere militære chefer til selv at tage initiativ ved forskellig mistanke om, at der sker ukorrekt behandling af mandskabet. En tilsvarende forpligtelse eksisterer for generalauditøren og auditørerne til at tage affære selv, hvis de bliver bekendt med forhold af denne art.

Lad mig til sidst henvise til den såkaldte AGV-rapport. I denne forbindelse har de værnepligtige tilkendegivet over for mig, at gennemførelsen vil løse de fleste problemer på værnepligtsområdet.

Vi har altså i forsvaret et fintmasket net, som sikrer retssikkerheden på det område, vi taler om her, og på denne baggrund vil jeg på regeringens vegne afvise det foreliggende forslag.

[Forsvarsministeren]

Så kommer vi til det næste forslag, der drejer sig om den militære straffelovs anvendelse. Det foreliggende forslag til folketingsbeslutning giver mig anledning til at fremhæve, at jeg ikke forstår, hvorfor forslagsstillerne foreslår en ændring af den militære straffelov med henblik på, at der i denne fremtidig klart skelnes mellem »forsætlige« og »uagtsomme« overtrædelser. Det fremgår jo ganske klart af hver enkelt paragraf i den militære straffelov, hvornår der kun straffes for forsætlige overtrædelser, og hvornår der også straffes for uagtsomhed. Ifølge lovens § 10 straffes nemlig kun for uagtsomhed, når der er særlig hjemmel herfor i den enkelte paragraf. Spørgsmålet om, hvorvidt en overtrædelse af den militære straffelov skal betegnes som forsættelig eller som uagtsom, er et bevisspørgsmål, der afgøres efter samme principper som i borgerlige straffesager.

Jeg kan heller ikke forstå, hvorfor spørgsmålet om skelnen mellem forsæt og uagtsomhed af forslagsstillerne tages op i forbindelse med spørgsmålet om færdselsforseelser. Jeg kan her henvise til, at forsvaret i forbindelse med færdselslovsovertrædelser følger ganske de samme retningslinjer som det øvrige samfund, både med hensyn til straf og med hensyn til erstatning. Strafansvar kan pålægges både for forsætlige og for uagtsomme overtrædelser af færdselsloven. Erstatningsansvar for skadegørende handlinger kan ifølge lov om erstatningsansvar normalt kun gøres gældende, når skaden er forvoldt forsætteligt eller ved grov uagtsomhed.

For færdselslovsovertrædelser er der yderligere fastsat særlige erstatningsbestemmelser i denne lov, og disse bestemmelser gælder naturligvis også for militært personel.

Der er ét felt, som kræver lidt nærmere redegørelse, og det er de områder inden for færdselen, som ikke er omfattet af færdselsloven. Det er sådan, at færdselsloven inden for forsvarets geografiske område gælder på det største område, altså dér hvor der er almindelig færdsel, dvs. på militære tjenestesteder, på kaserner, flyvestationer og flådestationer. Men der er områder inden for forsvaret, hvor der ikke sker almindelig færdsel, og her gælder den militære straffelovs § 15. Fordi færdselsloven ikke gælder her, må man have noget andet, der gælder her, og det gør den militære straffelov. Hvorfor gælder den så her? Det gør den af hensyn til

sikkerheden for andre personer, som færdes på dette område. Derfor kan jeg ikke se nogen grund til, at vi skal tilslutte os dette forslag, og det vil vi da heller ikke.

Så kommer vi til forslag nr. 3, spørgsmålet om arbejdssikkerheden. Det står klart for mig, at beslutningsforslaget bunder i SF's gamle ønske om, at arbejdsmiljøloven skal gælde fuldt ud for forsvaret i fredstid. Dette forslag, mener forslagsstillerne, vil være et vigtigt skridt på vejen mod at sikre arbejdssikkerheden i forsvaret. Det er da også et prisværdigt formål, og vi betragter det også i forsvaret som en overordentlig vigtig ting.

Forslagsstillerne mener, at repræsentanter for alle personelgrupper i forsvaret skal have en fyldestgørende sikkerhedsuddannelse. Faktisk er det jo netop det, der sker i forsvaret i dag, men under fornøden hensyntagen til de særlige sikkerhedsvilkår, der nu engang nødvendigvis skal være tilgodeset i et militært regi.

Det må ikke glemmes, at forsvaret i mange sammenhænge har helt specielle behov, som ikke dækkes af arbejdsmiljølovens regler, men som dækkes af forsvarets egne sikkerhedsregler, der netop er afpassede efter forsvarets helt specielle behov og sikkerhedsvilkår. Lad mig her blot nævne uddannelse i våbenbrug, behandling af ammunition og sprængstoffer, kørsel med specialkøretøjer, øvelsesvirksomhed, vagttjeneste, beredskabstjeneste og overvågnings- og afvisningsberedskab.

Repræsentanter for alle personalegrupper – også talsmændene – modtager en omfattende sikkerhedsmæssig uddannelse, der er fyldestgørende og målrettet til forsvarets helt specielle forhold. Den sikkerhedsmæssige uddannelse for alle er derfor afpasset efter de pågældendes tjenesteniveau og funktion i forsvaret.

Værnepligtige er ikke omfattet af arbejdsmiljøloven, idet værnepligtige ikke er ansatte. At give de værnepligtiges talsmænd en sikkerhedsuddannelse på 32 timer svarer til et § 9-kursus inden for arbejdsmiljølovens område, og det er ikke brugbart. Talsmændenes sikkerhedsuddannelse i dag svarer nøje til behovet i værnepligtstiden. En § 9-uddannelse forudsætter sædvanligvis rutinerede medarbejdere, og normal praksis er da også, at der kræves 1-1½ års ansættelse for at blive valgt til sikkerhedsrepræsentant og dermed komme på § 9-kursus.

[Forsvarsministeren]

Jeg finder afslutningsvis anledning til at henvende opmærksomheden på det store og omfattende såkaldte AGV-arbejde, som jeg omtalte før; her er et af problemerne jo netop spildtid. En § 9-uddannelse i arbejdsmiljølovens regi vil være spild af tid, da den værnepligtige ikke har den fornødne erfaring til at modtage en fuldstændig § 9-uddannelse. Dette er i strid med AGV-arbejdets ånd; her er det jo netop en effektiv uddannelse af soldaterne, som er formålet, og en målrettet sikkerhedsuddannelse af de værnepligtige undgår spildtid og er den rigtige løsning.

Nøgleordene i AGV-rapporten, der jo drejer sig om forsvarets anvendelse af værnepligtige, er, at de værnepligtige skal bibringes en relevant mobiliseringsuddannelse, og at vi skal finde frem til differentierede tjenestetider, således at enhver form for spildtid elimineres.

Regeringen må afvise nærværende forslag, og jeg må i øvrigt også skarpt tage afstand fra bemærkningerne i forslaget, hvoraf det fremgår, at arbejdsulykker i forsvaret ikke behandles i overensstemmelse med bestemmelserne. Det gør de da rigtignok. For arbejdsulykkers vedkommende er reglerne med hensyn til registrering osv. fastsat af Sikringsstyrelsen og Arbejdstilsynet, og arbejdsskader registreres præcis efter procedurer foreskrevet af Arbejdstilsynet.

Så kommer vi til det næstsidste forslag, det vigtige spørgsmål om de værnepligtiges sygesikringsforhold. Lad mig først redegøre for, hvad forsvaret i dag tilbyder de værnepligtige på læge- og sundhedsområdet.

For det første tilbyder forsvaret fri lægebehandling hos forsvarets læger eller om fornødent hos civile speciallæger efter henvisning fra vedkommende militære læge. For det andet tilbyder forsvaret gratis konserverende tandbehandling ved forsvarets tandlæger eller om fornødent hos civile tandlæger efter henvisning fra vedkommende militære tandlæge. Og for det tredje tilbyder forsvaret vederlagsfri lægeordineret medicin.

Forslagsstillerne anfører, at de værnepligtige efter arbejdstidens ophør – herunder i weekender og i ferier – forlader deres tjenestested, men dette er ingenlunde ensbetydende med, at de værnepligtige ikke er omfattet af forsvarets fri sygepleje. Såfremt en værnepligtig bliver syg, kan han rette henvendelse til nærmeste militære

re tjenestested, hvorefter eventuel behandling eller afhentning vil blive iværksat. Er sygdommen virkelig alvorlig eller akut, kan den værnepligtige efter omstændighederne søge civil lægehjælp. Hvad angår påstanden om, at forsvaret på grund af lægemangel ikke altid kan stille den nødvendige lægetjeneste til rådighed, skal det oplyses, at der mellem Finansministeriet og Foreningen af Speciallæger just er indgået aftale om, at praktiserende læger kan tilkaldes og virke som garnisonslæger. Endvidere har forsvaret den 21. januar 1988 indgået aftale med Foreningen af Yngre Læger om kontraktansættelse af indtil 80 reservelæger. Forsvarets lægemangel påregnes hermed elimineret.

I øvrigt er der efter det for mig oplyste ikke forekommet tilfælde, hvor en værnepligtig grundet på lægemangel ikke har kunnet behandles.

Forslagsstillerne mener, at der kan spares på forsvarets lægetjeneste, såfremt de værnepligtige forbliver under den offentlige sygesikring under indkaldelsen. Dette er et postulat. Forsvarets lægetjeneste for så vidt angår fredstids-sanitetstjenesten er primært dimensioneret efter mobiliseringsstyrkens behov, hvilket atter betyder, at der i fredstid skal være indkaldt et vist antal læger med henblik på mobiliseringsuddannelse, således at forsvarets krigssanitetstjeneste omfatter et tilstrækkeligt antal læger med den fornødne ekspertise og uddannelse. Selv om de værnepligtige skulle kunne konsultere private læger, skulle forsvaret fortsat og kontinuerligt holde de værnepligtiges sundhedstilstand under observation, for at der kunne skabes et korrekt dispositions- og beslutningsgrundlag, hvad angår værnepligtiges anvendelse i specialfunktioner, samt for at have grundlag for at kunne gennemføre kassationsforretninger.

Herudover skal der peges på søværnets skibes behov for lægetjeneste samt behovet for læger under øvelser og endelig den lægelige bemanning af redningshelikoptere.

Det forekommer mig lidt uforståeligt, at der i den grad lægges vægt på, at de værnepligtige skal forblive under den offentlige sygesikring under indkaldelsen, idet den militære ordning i modsætning til den civile yder gratis konserverende tandbehandling, i nogle tilfælde endog specielt udgiftskrævende tandbehandling, og gratis lægeordineret medicin. Det vil omvendt

[Forsvarsministeren]

sige, at værnepligtige ved overgang til offentlig sygesikring selv skal betale en del af de ydelser, som forsvaret betaler for dem under den nuværende ordning.

Alt i alt må det konstateres, at der ikke er fordele ved at gennemføre forslaget, hvorfor det ikke kan støttes. Men jeg vil henlede opmærksomheden på, at en arbejdsgruppe, oprindeligt nedsat af Socialministeriet, dernæst overført til Indenrigsministeriet, har behandlet disse spørgsmål. Af forskellige årsager er arbejdet sat i bero, men det er min hensigt at søge arbejdet overført til Forsvarsministeriet eller Forsvarskommandoen og få afklaret spørgsmålet i en forhandling med Forretningsudvalget for Mønstre og Talsmænd.

Jeg skal i denne forbindelse også henlede opmærksomheden på 10 kilometers afstandskriteriet, som gør forslaget umuligt at gennemføre på baggrund af de regler, som eksisterer på området i øjeblikket.

Så kommer jeg til det sidste forslag. Det fremgår af forslaget, at forslagsstillerne ønsker, at Folketinget pålægger regeringen at sikre, at der på tjenestesteder for værnepligtige forefindes faciliteter som køleskabe og tekøkkener, således at de værnepligtige selv kan opbevare og tilberede deres mad. I bemærkningerne til forslaget fremfører forslagsstillerne følgende to hovedargumenter: at bespisningen i forsvarets cafeterier er en af de væsentligste økonomiske byrder for de værnepligtige, og at forslaget derfor vil nedbringe de værnepligtiges leveomkostninger, samt at forslaget vil begrænse udgifterne til forsvarets kantinedrift, som ifølge forslagsstillerne er berygtet for konstante og voldsomme underskud.

Inden jeg kommenterer forslaget og dets bemærkninger, skal jeg erindre om, at forsvarets cafeterier på visse områder adskiller sig fra kantinevirksomhed i gængs forstand. Således har forsvaret ernæringsmæssige forpligtelser, især over for de værnepligtige. Disse forpligtelser varetages i dag ved, at der altid er et sortiment af ernæringsrigtige kostportioner til en fastsat maksimumspris. Det er også helt afgørende, at forsvarets cafeterier har beredskabsmæssige forpligtelser til i givet fald at kunne varetage forplejning under beredskabsforøgelse, dvs. i situationer, hvor personelstyrken fire- eller femdobles.

På baggrund af disse forhold har Folketinget via finansloven godkendt et driftsmæssigt tilskud til forsvarets cafeterier. Påstanden om, at udgifterne til mad i cafeterierne er en større økonomisk byrde for de værnepligtige, er der ikke belæg for. Standardkostprisen udgør i dag samme andel af værnepligtslønnen som for 12 år siden, da værnepligtslønnen efter beslutning her i Tinget blev indført, og der har i den mellemliggende periode ikke været væsentlige udsving i dette forhold. Faktisk er der en intim sammenhæng mellem værnepligtslønnen og cafeteria priserne. Værnepligtslønnen og cafeteria priserne er fastsat i sammenhæng. Det er faktisk også sådan, at regulering af cafeteria priserne sker i nøje sammenhæng med regulering af værnepligtslønnen.

Lad mig til sidst om dette forslag sige, at det ikke løser et med tiden opstået økonomisk problem – forholdet mellem værnepligtsløn og priserne i cafeterierne er jo, som jeg nævnte før, konstant. Faktisk synes forslaget at være et forsøg på en skjult og skattefri forøgelse af værnepligtslønnen, altså en skattefidus. Dertil kommer, at hvis forslaget gennemføres, kompromiteres forsvarets beredskabsmæssige kapacitet.

Det kan ganske vist ikke udelukkes, at forslaget gennem lukning eller nedlæggelse af en række cafeterier kan medføre en nettobesparelse på cafeteria driften, men at forslaget skulle medvirke til en generel forbedring af de driftsmæssige resultater af forsvarets kantinedrift, har jeg altså vanskeligt ved at se, al den stund forslaget som helhed går ud på at fjerne en stor del af kundegrundlaget for forsvarets cafeterier.

Heller ikke dette forslag kan vi støtte.

Jeg skal sammenfattende sige, at regeringen altså afviser de fem forslag, men vil overveje spørgsmålet om de værnepligtiges lægeforhold.

Hans Hækkerup (S):

Jeg vil starte med at udtrykke min anerkendelse af, at SF har fremsat disse fem beslutningsforslag. Vi opfatter det som endnu et skridt ad den vej, SF har gennemløbet i 1980'erne, hvor man har bevæget sig fra den rene pacifisme til nu at interessere sig seriøst for forholdene inden for forsvaret.

De to centrale forslag i pakken, om sygesikring og arbejdssikkerhed, ligner i påfaldende grad nogle af de tanker, vi har rejst i forligsfor-

[Hans Hækkerup]

handlingerne med regeringspartierne, selv om vore forslag på enkelte punkter har været mere vidtgående end SF's.

På den anden side efterlader nogle af SF's forslag også uafklarede spørgsmål, som vi bør få belyst under udvalgsarbejdet. Det gælder ikke mindst de to forslag om en særlig ombudsmandsinstitution for forsvaret og om ændring af den militære straffelov.

I 1982 nedsatte den daværende, socialdemokratiske forsvarsminister Poul Søgaard to arbejdsgrupper, som skulle se på de værnepligtiges adgang til den offentlige sygesikringsordning og undersøge kritikken af det militære forsvars lægeordning. Desværre må vi i dag konstatere, at arbejdsgrupperne endnu ikke har afsluttet arbejdet, og at der ikke har været afholdt noget møde siden januar 1983. Det synes vi er helt uacceptabelt. Vi ønsker, at der nu sættes gang i arbejdet med at finde frem til en ordning, hvor de værnepligtige uden for tjenestetiden, under orlov og ferie og ved sygdom i hjemmet, får mulighed for at benytte den hidtil valgte læge eller den læge, der ellers ville have været valgt, under hensyn til afstanden mellem tjenestested og bopæl. Det forudsættes, at de værnepligtsadministrerende myndigheder selvfølgelig stadig kan stille særlige krav om lægelig dokumentation for hel eller delvis tjenestefritagelse.

Indførelse af sådan en ordning vil i øvrigt aktualisere spørgsmålet om en kritisk gennemgang af forsvarets læge- og tandlægetjeneste med henblik på at fastlægge behovet i lyset af den ændring, der er sket i de værnepligtiges situation, og undersøge mulighederne for rationaliseringsgevinster.

Vi er også enige med SF om, at der bør ske en styrkelse af sikkerhedsarbejdet inden for talsmands- og kontaktudvalgene, bl.a. ved gennemførelse af § 9-kurser for talsmænd, men desuden ønsker vi også, at arbejdsmiljøloven kommer til at gælde, hvor arten af militær tjeneste kan sammenlignes med tilsvarende civil arbejder. Der bør foretages en gennemgang af bestemmelserne, således at området for egentlig militær tjeneste begrænses mest muligt.

Selv om SF's forslag således ikke 100 pct. svarer til de tanker, vi har gjort os, vil jeg godt tilsige, at vi er parat til at deltage i et konstruktivt udvalgsarbejde.

Bo Kristensen (KF):

Jeg vil ligesom den tidligere ordfører give udtryk for, at det er med interesse, jeg bemærker, at SF beskæftiger sig med forsvarets områder, men jeg må samtidig sige, at de beslutningsforslag, som her fremsættes, har et indhold, som vi ikke kan støtte. Jeg kan helt tilslutte mig forsvarsministerens dybtgående kommentarer, også på vegne af Centrum-Demokraterne og Kristeligt Folkeparti.

Dertil kommer nogle bemærkninger, som jo skal til. Når nu jeg her ser et beslutningsforslag, der drejer sig om, at man skal foretage investeringer i forsvarets etableringer med tekøkkener og køleskabe, ja, så er vi jo så langt inde i miljø- og arbejdsforhold og beboelsesforhold, at det egentlig undrer mig, at vi i denne samling i Finansudvalget har konstateret, at SF på ingen måde kan medvirke til at stemme for nogen som helst fremgang på miljøområdet, hverken på etableringer eller på beboelse for de ansatte eller de værnepligtige soldater.

Det undrer mig lidt, når SF har den intention at forbedre arbejdsmiljøforhold for de ansatte og for de værnepligtige, at vi må konstatere, at SF stemmer imod de aktstykker i Finansudvalget, som forbedrer vilkårene. Hvad enten det er om at forbedre varmevilkår på Grønland, eller det drejer sig om overfladevand på Holstebro Kaserne, siger man altså nej. Jeg forstod ellers, at partiet SF havde den indstilling, at miljøvilkår skulle forbedres i dette land, og dermed forstå jeg ikke dybden i de beslutningsforslag, der her fremsættes. Man vil altså gerne sige, at man går ind for arbejdsmiljøforbedringer, men når handlingen skal komme, udebliver aktiviteten, nemlig en konstruktiv medvirken til at forbedre vilkårene i forsvarets etableringer.

Jeg synes, det skal siges, for dermed har jeg også givet udtryk for, at jeg føler, at de få linjer, der er i hvert beslutningsforslag, egentlig har en hulhed, og vel er det sorte bogstaver, men der er meget hvidt areal. Jeg må opfatte det som et ønske om at være kritisk og køre en linje, som i virkeligheden ikke bidrager til en positiv udvikling for forsvaret.

Med hensyn til ombudsmandsinstitutionen, som man foreslår, må jeg sige, at med den begrundelse, forsvarsministeren har givet, er det egentlig naturligt at sammenligne med den folketingsombudsmandsinstitution, vi har. Det er naturligt, at det bevæges igennem ét system, og

[Bo Kristensen]

at vi ikke opretter et nyt og dermed et sideløbende organ.

Det forbedrer bestemt ikke vilkårene, hvad SF i øvrigt ønsker på dette område, at sammenligne med civil virksomhed. Her skal der altså fortsat ske en adskillelse. Hvad formålet er med det, forstår jeg ikke. Jeg kunne endda forstå, hvis man ønskede at tydeliggøre nogle forhold inden for den civile del og dermed fik en sammenhæng med ombudsmandsinstitutionen, sådan at det var under én og samme hat, i stedet for at lave en struktur, som skal køre helt adskilt fra den måde, vi forvaltningsmæssigt har bygget de offentlige etater op på.

Med hensyn til forslaget om sygesikring vil jeg gerne sige forsvarsministeren tak for den klare melding, at man ønsker at fremme det udvalgsarbejde, som har ligget stille et stykke tid, og at vi derigennem kan få klaret de eventuelle problemer, som det udvalg får belyst med hensyn til sygesikringen, og hvordan den fungerer ved kortere eller længere fravær fra kasernerne. Jeg synes, at der er noget positivt i, at vi får det udvalgsarbejde afsluttet, og at vi derigennem også kan få et arbejde, som hænger nøje sammen med læge- og tandlæge- og dermed sundhedstjenesten inden for forsvaret.

Jeg tror, at der kan være situationer, hvor det er upraktisk både af geografiske årsager og tjenstligt, men det er klart, at den værnepligtige soldat har en forpligtelse over for sit tjenestehjemsted, og den forpligtelse skal ikke forflygtiges. Derfor mener jeg, at udvalgsarbejdet selvfølgelig må gå ud på at finde nogle praktiske løsninger, som kan hænge sammen med en fortsat læge- og tandlægetjeneste, som har evne til at klare situationen, når man foretager en mobilisering.

Jeg vil også godt kommentere beslutningsforslaget om tekøkkenerne. De forpligtelser, som forsvaret nu engang har til ernæringsmæssigt rigtig kost, tror jeg ikke man umiddelbart kan opfylde ved at give adgang til at oprette tekøkkener eller køleskabe. Jeg tror ikke, at man på den måde i virkeligheden tjener de unge. Når vi kender SF's indstilling til problemerne med familier, der ikke får ernæringsrigtig kost, synes jeg nok, det er ejendommeligt, at når vi taler om værnepligtige soldater, stoler man helt på, at de selv kan finde ud af det. Vi hører gang på gang fra Folketingets talerstol SF fortælle os, hvor uhyggelig dårligt familien ernæringsmæssigt er forsynet.

Jeg synes nok, at det hele bliver ganske hult, og dermed vil jeg afvise de beslutningsforslag, der er fremsat her.

Sønderby (V):

Venstre deler ikke den store glæde over de fem forslag, som SF har fremsat her. Vi ønsker også, at de værnepligtige har gode forhold. Vi ønsker også, at de er tilfredse, mens de er i værnepligtjenesten. Vi er også glade ved, at vi har så mange frivillige, men vi har ikke rigtig tiltro til, at det er med den baggrund, SF fremsætter forslagene.

Hulheden kommer jo frem, når SF snakker om, at vi skal skære ned på forsvarsudgifterne, og så stiller en række forslag her, som vi ved trods alt koster penge. Man må jo skaffe dækning for det, men vi oplever, som hr. Bo Kristensen sagde, at uanset om det er miljøforhold eller det er tekøkkener, eller hvad det er, så svinder SF's interesse. Derfor lægger vi ikke så stor vægt på den glæde, der er over forslagene, men vi vil da gerne drøfte dem.

Jeg kunne nøjes med at sige, at forsvarsministeren har dækket de fleste af Venstres synspunkter og kommenteret dem på en meget grundig måde, og det vil jeg gerne sige forsvarsministeren tak for. Der skal ingen tvivl være om, at vi er enige med forsvarsministeren i, at der er nogle ting i det her, som vi ikke bare skal skubbe væk. Vi må gennemarbejde dem, og det kan vi gøre i udvalgene, men jeg tvivler nok på, at der er mulighed for at løse ret mange af problemerne. Vi har jo i andre udvalg gennemgået en del af de forslag her, som hr. Hans Hækkerup var inde på, og arbejder fortsat med en del af problemerne ud fra den interesse, vi har for værnepligtige, ud fra den interesse, vi har i at få flere værnepligtige ind og også i, at de er tilfredse, når de er inde, så de også kan være tilfredse og være gode ambassadører, når de kommer ud.

Vi kan ikke støtte nogen af forslagene, så jeg behøver ikke at nævne det hver gang.

Forslaget om at oprette en ombudsmandsinstitution mener vi ikke at der er behov for. Forsvarsministeren har været inde på, at AGV-rapporten har taget nogle af tingene op, og vi har jo også en udvalgsbetænkning fra 1970. Dengang havde vi vist næsten dobbelt så mange soldater, som vi har nu. Den institution, man nu vil oprette, vil få for få sager at behandle, og derfor vil

[Sønderby]

den ikke få de erfaringer, som man i bemærkningerne nævner at det var godt at have på det her område. Vi har jo egentlig ikke så mange soldater. Man henviser til Vesttyskland, men dér er der jo ti gange så mange mennesker, så der vil vel også være flere sager at klare derude. Vi vil afvise det forslag. Vi mener, at tingene virker udmærket i øjeblikket.

Beslutningsforslag nr. B 117 om at ændre den militære straffelov drejer sig jo om, hvor færdselsloven skal gælde. Ministeren har jo meget klart sagt, at færdselsloven gælder på alle de almindelige veje. Der er kun enkelte militære områder, hvor den ikke gælder, men hvis der dér sker noget, bliver forseelserne straffet som pligtforsømmelse. Det ligger vel meget tæt på de regler, som gælder, også når det er færdselsforseelser, og vi mener derfor heller ikke, at der er nogen grund til at lave nye regler her. Måske er det ikke et af de forslag, der koster alermest, men der bliver da også mere administration og flere problemer ved det, så derfor må vi også afvise det.

Arbejdssikkerheden inden for forsvaret er der ingen tvivl om at vi alle er interesserede er så stor som muligt, og man har uddannet nogle folk til at følge den. Men som ministeren har sagt, modtager man jo inden for alle personalegrupper en fyldestgørende sikkerhedsuddannelse, og vi mener ikke, at der er behov for mere. Man starter bemærkningerne med, at erfaringen viser, at forsvarets bestemmelser om registrering, rapportering og behandling af arbejdsulykker og nærhæld ofte ikke efterleves i praksis. Det er en temmelig stærk bemærkning, som man ikke har en hel masse beviser for, men den må jo stå for forslagsstillernes egen regning.

Beslutningsforslag nr. B 119 om værnepligtiges ret til at forblive i det offentlige sygesikringssystem og beholde deres sygesikringsbevis har vi jo drøftet mange steder og drøftet meget ihærdigt, og vi er vel ikke færdige med det endnu. Ministeren har jo sagt, at man vil arbejde videre i det nævnte udvalg, og det må vi så vente på. Vi har også med interesse set, at ministeren nu har fået aftale med de civile læger, så der er ingen, der står og mangler en læge.

Det andet problem, som ministeren også har fået klaret, nemlig den 21. januar 1988, er, at man nu får 80 reservelæger, og jeg synes nok, at det er rart, at det, som vitterlig har været et problem ude på tjenestestederne, nu bliver løst.

Det er vigtigt, at forsvaret får uddannet nogle læger, som er vant til at behandle i felten, har været med ude på øvelser og kender de forhold. Det hører jo med i hele forsvarets opbygning, at man har nogle læger inde i systemet, og derfor hænger de ting nok egentlig vældig godt sammen. Man er nødt til at blive ved med at have læger i forsvarets lægetjeneste, og så får man egentlig dobbeltkonfekt, hvis man skal betale både i det civile og i det militære. Jeg tror nok, at det bliver for dyr en omgang, men det er noget af det, vi i allerhøjeste grad har haft fingeren på pulsen af og kigget på.

I det sidste spørgsmål, om at tilberede mad på tjenestestederne, lyder intentionerne jo egentlig vældig godt, for hvis soldaterne kan få billig mad, var det da en god idé, hvis vi så også kunne spare penge på cafeterierne. Det er rigtigt, som der står i bemærkningerne, at vi betaler en del penge til cafeterierne, men ligesom de militære lægetjenester har vi jo altså også behov for cafeterier i forbindelse med genindkaldelse og i forbindelse med øvelser, og vi er nødt til hele tiden at have en ekstra kapacitet af cafeterier.

Jeg ved ikke, om forslagsstillernes hensigt kan opfyldes, hvis alle soldaterne får et lille primusapparat med hjem, sådan at de kan tage det med, når de bliver genindkaldt, og på den måde kan klare at lave deres mad selv; det ved jeg ikke. Selvfølgelig skal vi kigge på, om der er nogle af de forsøg, man har lavet i civilforsvaret, der kan være en god idé, så de kan lave en kop te osv., hvis de hygger sig om aftenen; det kan man da undersøge. Men hvis man ligefrem skal have et helt stort køkken på hver kaserne, må man jo spørge hr. Pelle Voigt, der nu morer sig, om, hvad det koster.

Har man overhovedet lavet nogen økonomiske beregninger på de fem forslag her? Det kunne jo da egentlig være meget interessant, for når hr. Pelle Voigt ikke vil bruge penge til forsvaret, kan man jo ikke bare sige: Vi er klar til at sætte alle de her ting i gang, men I andre må altså finde pengene til det.

Vi vil altså afvise alle forslagene, fordi vi egentlig mener – også på baggrund af ministerens svar, på baggrund af talsmandsordningen og på baggrund af de ting, der sker i forsvaret – at man arbejder med de her ting. Nu får vi et udvalgsarbejde om det, og hvis der dukker nogle ting op, må alle vi, der er positive over for de

[Sønderby]

værnepligtige og gerne vil have, at de værnepligtige føler sig godt tilpas, og at de bliver nogle gode ambassadører, når de kommer ud igen, kigge på dem. Men vi skal jo altså have den side med, der hedder den økonomiske side af sagen, hr. Pelle Voigt, og den er man sådan ligesom sprunget hen over.

Med disse ord vil jeg afvise forslagene, men vi vil selvfølgelig på lige fod med de andre partier kigge på de fem forslag i udvalgene og se, om der er nogle ting i dem.

Dagmar Mørk Jensen (RV):

Da den radikale ordfører, hr. Jørgen Estrup, ikke kan være til stede, skal jeg på hans vegne kommentere de fem beslutningsforslag.

Det er som bekendt sjældent, at man føler sig særlig tilfredsstillet ved blot at læse overskrifterne i en bog. Uanset hvor interessante kapitelooverskrifter kan være, er det først, når man får indhold og argumenter knyttet til, at man får den rette begejstring. Omtrent sådan forholder det sig for os med de fem beslutningsforslag om forsvarets arbejdsforhold.

Der er elementer i forslagene, som vi fra radikal side kan have sympati for, men det er og bliver kun overskrifter. Indhold og argumenter mangler totalt, og dermed har man jo ikke gjort det nemmere at finde politisk støtte til forslagene. Nogenlunde samme reaktion har de værnepligtiges forretningsudvalg som bekendt givet. Jeg skal tillade mig at citere:

»Generelt skal det siges, at forretningsudvalgene finder alle forslagene gode, men på grund af den korte tid har det ikke været muligt at finde baggrundsmateriale til alle forslagene.«

Når selv de, der sidder midt i begivenhederne, ikke finder det muligt umiddelbart at vurdere forslagene, hvordan skulle vi andre så kunne det?

Det følger umiddelbart heraf, at den radikale holdning til forslagene bliver helt foreløbig. Det egentlige arbejde må foregå i Forsvarsudvalget. Derfor vil vi fra radikal side her ved første behandling indskrænke os til nogle korte kommentarer til de enkelte forslag.

Det Radikale Venstre er ikke tilhænger af, at ombudsmandsinstitutionen indføres alle steder, hvor der opstår konflikter. Folketingets Ombudsmand er en overordentlig vigtig og nyttig institution, men den skal ikke udvandes. Derfor er det vigtigt at holde fast i, at ombuds-

manden er tænkt som Folketingets mulighed for kontrol med forvaltningens udøvelse. I beslutningsforslag nr. B 116 indfører man derimod en blanding af en sådan kontrol og en almindelig ankeinstans. Fra radikal side er vi naturligvis enige i, at samarbejdsreglerne for forsvaret skal overholdes, og det må nu være op til udvalget at få belyst, om det sker i praksis.

Ligeledes må udvalgsarbejdet afklare det spørgsmål, som rejses i beslutningsforslag nr. B 117. Det forekommer rimeligt, at der er behov for at kunne skelne mellem forsætlige og uagtsomme handlinger, men til en endelig stillingtagen har vi brug for et juridisk responsum, som man passende må kunne indhente fra Justitsministeriet.

Fra radikal side har vi megen sympati for, at sikkerhed og arbejdsmiljø skal være i orden inden for forsvaret, men vi er noget skeptiske over for, at et 32 timers kursus til talsmændene vil gøre nogen som helst forskel for forsvarets arbejdsmiljø. Det er vel de konkrete daglige beslutninger, der er afgørende for arbejdsmiljøet inden for forsvaret, og derfor er det også her, der skal sættes ind, hvis der er problemer, der skal løses. Men er der rimelige ændringer med udsigt til at forbedre det, er vi fra radikal side meget positivt indstillet på at se på det.

Det forslag, vi fra radikal side har størst sympati for, er forslaget om, at de værnepligtige kan forblive i det offentlige sygesikringsystem, dvs. beslutningsforslag nr. B 119. De værnepligtige har som almindelige skatteydere et rimeligt krav på at få de samme ydelser fra vort sundhedssystem som resten af befolkningen. Uhindret adgang til lægehjælp er et grundlæggende gode i vort samfund, og det er derfor forståeligt, hvis man fra de værnepligtiges side føler sig diskrimineret på det punkt. Samtidig er der desværre alt for mange eksempler på, at kvaliteten af sundhedsydelse i forsvaret er under al kritik og i ganske mange tilfælde har ført til sundhedstruende situationer for de værnepligtige. Forsvarets egne indvendinger om tidsspilde og manglende kontrol forekommer ikke specielt tunge, når man hører beskrivelser af, hvad der foregår på infirmerierne rundt omkring i landet. Derfor må det nu være på tide, at man får afsluttet det igangværende arbejde med at finde en passende løsning, f.eks. en såkaldt passantordning, som muliggør såvel hensyntagen til de værnepligtiges uhindrede læge-

[Dagmar Mørk Jensen]

adgang som hensyntagen til arbejdstilrettelæggelsen i forsvaret. Det sidste beslutningsforslag, nr. B 120, har for os et lidt mere bizart præg. Det er nok lidt voldsomt, hvis Folketinget skal til at blande sig i de værnepligtiges tilberedelse af maden på tjenestestederne. Principielt har vi ikke noget som helst herimod, men det er næppe en sag, Folketinget skal tage en større debat om. Man kan have nogen tvivl om, hvor mange værnepligtige der rent faktisk ville bruge de køleskabe og tekøkkener, som SF forestiller sig opstillet, men hvis forsvarsministeren skulle tænke på en forsøgsordning på området, skal han ikke høre nogen indvendinger fra radikal side.

Som sagt vil vi fra radikal side gå aktivt ind i udvalgsarbejdet og herunder se på, hvilke forbedringer der kan gennemføres for de værnepligtige. Uanset ministerens opfattelse kan man nemlig godt have interesse for forsvaret og dets værnepligtige, selv om man ikke deler De Konservatives syn på forsvaret.

Annette Just (FP):

Jeg vil gerne starte med at sige tak til ministeren for den redegørelse, han kom med. Jeg synes, det var en ualmindelig god gennemgang, og det, jeg så blot vil sige, er – for jeg synes ikke, det er særlig formålstjenligt at stå og gentage det samme alt for mange gange – at Fremskridtspartiet ønsker et troværdigt forsvar, så længe det overhovedet er muligt at skabe et flertal for det i Folketinget. Men vi ønsker ikke for enhver pris at bruge penge på forsvaret, og så vidt vi kan se, er SF's fem forslag kun udgiftskrævende forslag, der ikke giver nogen effektivitetsforøgelse.

Så kan man diskutere, hvor meget det første forslag, B 116 om ombudsmandsinstitutionen, vil koste, men lidt vil det i hvert fald koste.

Man kan også diskutere, hvad beslutningsforslag nr. B 117 om ændring af den militære straffelov vil koste. Her vil jeg nu godt sige én ting: Vi vil se meget positivt på, at der bliver rettet i den militære straffelov, for jeg er ret overbevist om, at den trænger til en, må jeg sige ansigtsløftning? Det udtryk tror jeg godt man kan bruge her. Den er jo ikke ligefrem udformet i går, og en smule pædagogisk udformning ville absolut ikke skade her, så det vil vi gerne se meget positivt på. Men det skal stadig være den militære straffelov, der gælder for det militære

personel, når det er inden for det militære område.

Beslutningsforslag nr. B 118 om forbedring af arbejdssikkerheden i forsvaret synes jeg nok er en smule overflødig, men det kan være, at vi under udvalgsarbejdet kan se, at der er nogle enkelte ting, der kan være behov for at rette. Jeg tror det ikke umiddelbart, for jeg mener, at sikkerheden i hele forsvaret har været sådan under lup og har været gennemdiskuteret så utrolig mange gange, at det ikke vil være tilfældet, men vi er selvfølgelig interesserede i enhver forbedring.

Med hensyn til beslutningsforslag nr. B 119 om, hvorvidt de værnepligtige kan blive i den offentlige sygesikring eller de skal gå over i den militære, synes jeg, det er rimeligt, som det er nu – i betragtning af, at man netop med den mulighed, som man har i dag, kan blive behandlet af de læger, der er i nærheden på det givne tidspunkt.

Så forstod jeg på forsvarsministeren, at en revision er undervejs. Jeg forstod, at udvalget havde kæmpet sig frem og var faldet lidt i søvn – var det i 1983? Men det er nu blevet vækket igen, og så vil der ske noget. Det vil glæde mig, hvis der ikke bliver mere om den sag.

Og så kommer det mest morsomme, nemlig beslutningsforslag nr. B 120. Ja, undskyld, men tekøkkener til de værnepligtige! Det næste er vel, at vi også skal give dem madlavningskurser. Jeg synes nok, at det forslag er lidt overflødig. Men jeg kan se, at der er nogle, der synes, det er en udmærket idé, og det er selvfølgelig heller ikke helt så livsfarligt, har jeg ladet mig fortælle, som at lære at skyde og lign., men måske heller ikke så anvendelig i kamp.

Jørgen Tved (FK):

Det kunne da godt være, at det var en god idé med madlavningskurser, medmindre maden er til fjenden, for kosten kan jo også være farlig.

Folketinget kunne have sparet den tid, der er gået med at behandle disse forslag fra SF, hvis man havde vedtaget det forslag, Fælles Kurs i sin tid fremsatte om afskaffelse af militæret. Så enkelt er det.

Nu lader det til, at vi en tid endnu skal trækkes med dette krigsvæsen, og indtil vi får det afviklet og manet langt væk, vil vi godt medvirke til at gøre forholdene for de værnepligtige så ci-

[Jørgen Tved]

viliserede som overhovedet muligt, så de nærmer sig den civile tilstand så meget, som det er muligt.

Nu er jeg helt sikker på, at forsvarsministeren og De Konservative og Venstre, ja i det hele taget den borgerlige fløj, meget gerne så, at vi var vendt tilbage til fortiden, hvor det var kæft, trit og retning, og hvor de værnepligtige stort set ingen rettigheder havde. Desværre for de borgerlige partier og krigsvæsenet er det sådan, at de værnepligtige i dag tager hjernen med, når de bliver ikklædt majestætens tøj; de er menneskelige væsener, som tænker, og som naturligvis også har nogle krav til den tilværelse, de må leve, mens de skal aftjene deres værnepligt.

Derfor forstår vi meget vel, at de stiller krav om at blive behandlet som mennesker.

Når de derfor vil have indført en ombudsmandsinstitution, har vi ingen betænkeligheder ved at sige ja til det, hvis det kan medvirke til, at de føler sig mere trygge mod overgreb fra officerers og andres side. Vi synes, det er ganske fornuftigt at få indført en sådan institution.

Den militære straffelov så vi gerne afskaffet. Hvorfor skal der være særlige straffebestemmelser, som man kan tyrannisere værnepligtige efter? Vi så såmænd meget gerne, at denne straffelov blev totalt afskaffet, og at de værnepligtige også her var underkastet den civile retlige lov, som vi andre er det. Der behøver ikke at være forskel.

Med hensyn til arbejdssikkerheden erkender vi, at der er en vis risiko ved at omgås krudt og kugler, og man kunne jo forbyde de værnepligtige adgang til den slags ting, så var risikoen i hvert tilfælde nedsat en hel del. Men vi er indstillet på, at arbejdsmiljøloven skal gælde, så man også her nærmer sig de civile forhold så meget som overhovedet muligt.

Vedrørende sygesikringsbeviset er vi også af den opfattelse, at de værnepligtige bør være så tæt på en normal menneskelig tilværelse som muligt. Lad dem dog beholde deres sygesikringsbevis og deres rettigheder i henhold til det!

Så er der spørgsmålet om de værnepligtiges ret til at tilberede deres egen kost. Jeg synes nok, det var en grov nedvurdering, de værnepligtige blev udsat for af den konservative ordfører, der sagde, at de unge nok ikke rigtig kunne finde ud af at lave en ernæringsrigtig kost osv. Det kan da godt være, at man i Det Konservative Folkeparti endnu lever i fortiden og

ikke har fundet ud af, at de unge i dag kan klare sig, når det drejer sig om både det ene og det andet, men det lyder fantastisk for mig, at unge mennesker, som man uden blusel lader lege med krudt og kugler, mener man åbenbart ikke er så modne, at de kan klare sig i et køkken med lidt kostprodukter. Jeg tror nok, at de også vil kunne klare den side af sagen.

Derfor er det, der står tilbage, økonomien, og jeg har hørt samtlige ordførere stå heroppe og fortælle, at det vil være en bekostelig affære, så hvordan skal man dog klare den side af sagen?

Jeg har slået op i tillægsbevillingslovforslaget, som vi lige har fået, og ifølge det skulle der i 1987 være brugt 13.682.855.200 kr. Skulle man ikke i dette beløb kunne få plads til et par køleskabe og nogle primusapparater, havde jeg nær sagt? Der kunne måske afskaffes et par geværer, ja, lad der gå en tank, hvis der ikke er penge nok. Vi mener, at man sagtens kunne finde de penge, som de værnepligtige skulle bruge for at få en lidt mere menneskeværdig tilværelse, inden for det beløb, som forsvaret har at arbejde med.

Som sagt: Størst sikkerhed, de mest menneskeværdige forhold og de største besparelser opnår man kun ved at følge det forslag, der er fremsat af Fælles Kurs; så kunne man i 1987 have sparet 13.682.855.200 kr., og de værnepligtige havde haft det betydelig bedre.

Pelle Voigt (SF):

Jeg tror, jeg kan takke samtlige ordførere og ministeren for en debat, der i hvert fald har været underholdende og på nogle punkter egentlig også ganske oplysende, fordi den illustrerer, hvordan man gennem lang tid inden for forsvaret har behandlet de ønsker og krav, som er blevet fremsat fra de værnepligtiges side i mange, mange år.

Man har syltet kravene i udvalg og kommissioner, som man har ladet sove hen, og det interessante er jo, at der faktisk skal politiske initiativer til, hver gang man ud af dette maskineri skal have resultater, som peger i en nogenlunde rimelig og fornuftig retning.

Man kan undre sig over, hvorfor det er sådan, og man kunne måske også få den tanke, at det var et yderligere argument for at indføre en ombudsmandsinstitution inden for forsvaret, en ombudsmandsinstitution, der i lighed med den, der findes i Vesttyskland, udarbejdede en

[Pelle Voigt]

årlig rapport til Folketinget om, hvad der foregår på området, hvilke uregelmæssigheder der sker, hvilke klager der har været på det ene og det andet område.

Jeg synes, at der især er grund til at takke ordførerne for Socialdemokratiet, De Radikale og Fælles Kurs for deres støtte til en række af hovedelementerne i disse forslag og for deres tilsagn om, at de vil gå ind i et konstruktivt udvalgsarbejde med henblik på at skabe nogle resultater på en række af disse områder, som i årevis har været syltet ind i snak.

Det, som jeg synes har været meget oplysende i forsvarsministerens udførlige redegørelse, er, at regeringen og Forsvarsministeriet – hvis et sådant findes, ellers i hvert fald Forsvarskommandoen – ganske simpelt ikke er villige til at foretage de fornødne ændringer på disse områder. Det er jo det hovedindtryk, man får af ministerens indlæg, og derfor kommer man også meget let til den konklusion, at dette ikke klares i et samarbejde med regeringen eller i et forsøg på at tale regeringen til fornuft, men at man må gøre det eneste fornuftige og rimelige, nemlig arbejde disse ting igennem i Forsvarsudvalget, få de fornødne oplysninger og så dér foretage de ting, som vi kan enes om på basis af behandlingen af disse forslag.

Jeg vil gerne sige om forslaget om en ombudsmand, at jeg er overbevist om, at det ville få en langt mere positiv modtagelse hos alle, inklusive nogle af de borgerlige ordførere, hvis man gjorde sig den ulejlighed at sætte sig ind i de erfaringer, man har fået med dette ombudsmandssystem i Vesttyskland. Jeg tror, vi skal kigge på den tyske lov under udvalgsarbejdet og indhente oplysninger om, hvordan ombudsmandsinstitutionen har fungeret dér. Jeg er klar over, at en sådan ombudsmandsinstitution vil blive ubehagelig i forhold til en række af de vilkårigheder, der foregår i det militære system, f.eks. med hensyn til den skjulte disciplinering af officerer af linjen. Hvis de gør sig ud til bens, skriver artikler, som Forsvarskommandoen ikke kan lide, osv., oplever man, at deres forfremmelse bliver udsat på ubestemt tid, at der bliver skabt usikkerhed omkring deres tjenesteforhold, eller at de, som vi har set det i enkelte tilfælde, i deres papirer ligefrem bliver udskreget som småtossede og frataget deres klassifikation, indtil Forsvarskommandoen får at vide, at sådan noget skal man lade være med, hvorefter

de på ganske kort tid gennemgår en mirakuløs helbredelse.

Den slags forhold tror jeg er så specielle og så besynderlige inden for det militære system, at de ikke uden videre egner sig til behandling i det almindelige ombudsmandsapparat.

Med hensyn til forslaget om en ændring af den militære straffelov tror jeg også, det vil vise sig under udvalgsarbejdet og gennem indhentningen af det juridiske responsum vedrørende sagen, som bl.a. den radikale ordfører efterlyste, at behovet på disse områder vil blive ganske klart dokumenteret, for hvis vi går det antal sager igennem, der har været ført på basis af den militære straffelov, vil man se, at en sådan klart gennemført skelnen simpelt hen ville gøre en lang række af disse sager overflødige og dermed fremskaffe nogle af de besparelser, som en række af de borgerlige ordførere har efterlyst heroppefra. Men jeg må indrømme, at det er sød musik i ørerne at høre regeringspartierne argumentere for besparelser af en hvilken som helst art inden for forsvaret. Det kan man da kun hilse som et stort fremskridt fra den side.

Med hensyn til arbejdssikkerheden må jeg indrømme, at jeg er en lille smule rystet, for hverken regeringspartierne ordførere eller forsvarsministeren kan vel være ubekendte med det faktiske antal skader, der sker i forbindelse med de militære uddannelser. Ideen med at prøve at uddanne en mobiliseringsstyrke i dette land går vel ud på at have nogle mennesker, der på godt og ondt i en krigssituation er i stand til at foretage nogle ting; men i en række tilfælde sker der – ud over nogle småulykker – så alvorlige ulykker, at der bliver tale om en større eller mindre grad af invalidering, noget, man vil kunne læse om i relevant materiale, f.eks. i Ugeskrift for Læger, i bladet Fagligt Forsvar eller andre steder. Jeg er sikker på, at vi får lejlighed til at drøfte det i udvalget.

Det interessante er, at de af os, der har haft lejlighed til at deltage f.eks. i de landsmøder, som de værnepligtige afholder, støder på den helt massive opfattelse, at sikkerhedsuddannelsen er fuldstændig utilstrækkelig. De mennesker, der altså befinder sig derude med disse problemer – ikke mindst de værnepligtige sergenter, som der hviler et specielt stort ansvar på – er helt klart af den opfattelse – efter hvad jeg har forstået af diskussionen – at en bedre sikkerhedsuddannelse er nødvendig for at undgå

[Pelle Voigt]

en række af de ubehagelige sager, som man har set i forbindelse med forskellige øvelser.

Vi kan jo gennemgå skadeslisterne og se på de ting, som er foregået. Vi kan også gennemgå de påstande, der er fremme om, at der faktisk i flere tilfælde sker det, at officerer retter i rapporter om de uheld, som har fundet sted, og at man ikke i tilstrækkeligt omfang, når disse rapporter udarbejdes, lytter til dem, som har været impliceret i uheldene. Det ser ud til, at forsvarsministeren er fuldstændig ubekendt med dette; hvordan han så kan være det, hvis han bare følger med i debatten i fagpressen om disse ting.

En ting undrer mig dybt og inderligt, og det er, at man efter at have fået arbejdsudvalgene vedrørende sygesikringsforholdene dysset i søvn ikke for længst fra regeringens side selv har fået løst disse problemer, men stædigt klamrer sig til en række mærkværdige argumenter, som mest går på melodien »Her går det godt, fru kammerherreinde«. Jeg hørte jo forsvarsministeren fortælle, at han var ikke bekendt med, at lægemangel på disse områder havde skabt væsentlige problemer; der var ikke kommet nogen sager frem. Jeg vil da gerne til forsvarsministerens oplysning nævne et par stykker, som har været offentliggjort i bladet Fagligt Forsvar i februar 1988.

Her er der en værnepligtig, der klager over, at han ved et fald kommer alvorligt til skade med sit knæ og har vældige problemer med det, men først efter, at hans værnepligtid er overstået og han kommer tilbage til sin egen læge, kommer han under seriøs behandling, bliver undersøgt for, hvad der er i vejen med knæet, og kommer under en behandling, som måske kan sikre, at han ikke bliver varigt skadet.

Der er i samme blad et andet tilfælde med en navngiven værnepligtig, der i december 1987 går på infirmeriet og klager over store mavesmerter. Der er ikke nogen læge til stede, men en sygehjælper. Næste dag går den pågældende igen på infirmeriet, og nu er der dukket en læge op, som mener, at den værnepligtige har mavekneb. To timer efter indlægges den pågældende på sygehuset med en sprængt blindtarm.

Dette er ikke enestående tilfælde, og de siger lidt om den standard, der hersker nogle steder.

Jeg synes, det er lidt forbløffende, at forsvarsministeren ikke er blevet gjort bekendt med disse ting. Jeg kan ikke tro, at bladet Fag-

ligt Forsvar holdes hemmeligt for Forsvarsministeriet og for forsvarsministeren, og det undrer mig lidt, at man ikke, når den slags ting kommer frem, øjeblikkelig griber ind og undersøger, hvad der er sket, men i stedet sætter kikkerten for det blinde øje og siger, at den slags forhold kender man ikke noget til. Det er efter min bedste vurdering simpelt hen et udtryk for manglende vilje til at gøre noget ved disse forhold.

Dette gælder helt tydeligt også, når det drejer sig om de værnepligtiges muligheder for at forbedre deres kostforhold. Det kan ikke være ubekendt for Forsvarsministeriet og for Forsvarskommandoen, at der er en kolossal forskel både på ernæringen og på de værnepligtiges privatøkonomi de steder, hvor de værnepligtige har været i stand til at installere et køleskab – for blot at nævne en enkelt ting – i forhold til de steder, hvor det ikke har været tilfældet. De steder, hvor man har haft muligheder som dem, der nævnes i SF's forslag her, er der jo sket en betragtelig ernæringsmæssig forbedring, og der er også sket, må jeg indrømme, en ganske betragtelig økonomisk forbedring af de værnepligtiges situation. Der kan være tale om månedlige besparelser i tusindkronersklassen, hvis man får sådanne muligheder, som der tales om her. De forsøg, der har været gennemført på disse områder inden for civilforsvaret, er, så vidt jeg har forstået, faldet ud til alles tilfredshed, og det forekommer mig simpelt hen at være halstarrighed og stædighed, at man ikke fra regeringens side vil overveje dette ordentligt og klart.

Det er jo den gennemgående tone i indlægget fra hr. Sønderby, at man efterlyser beviser for, at der er uregelmæssigheder vedrørende rapporteringen af arbejdsskader. Det må vi jo så se på i udvalget. Og hr. Bo Kristensen er af den opfattelse, at sådan nogle soldater ikke selv kan finde ud af, hvad der er godt for dem; de skal have en kost, som er sammensat af folk, der har forstand på den slags.

Jeg har jo heldigvis aftjent min værnepligt for mange år siden, men efter for nylig at have erfaret om kostforholdene i nogle af forsvarets kantiner er jeg begyndt også sådan rent fysisk at forstå, hvad det er, de værnepligtige taler om, og forstå den voldsomme utilfredshed, der er. Jeg skal minde om, at også ganske højtstående personer i dette land, som man ellers ikke plejer

[Pelle Voigt]

at tilskrive manglende forsvarsvilje, i pressen højlydt har brokket sig over de kostforhold, man byder værnepligtige, og jeg tror ikke, det er, fordi de er så frygtelig forvante inden for kongehuset. Det er altså en fornemmelse og en følelse, som deles af stort set alle de mennesker, der bevæger sig rundt på tjenestestederne.

Konklusionen er den, at der simpelt hen ikke fra regeringens side er interesse for at gøre noget ved dette, og at man formentlig igen og igen, som man har gjort det i disse mange år, vil trække sagerne i langdrag og prøve at sørge for, at der ikke sker noget.

Det interessante er, at disse forslag, i den udstrækning de har økonomiske konsekvenser, vil have positive økonomiske konsekvenser for forsvaret, så vidt jeg kan se. Og jeg kan i hvert fald forsikre ordførerne for de borgerlige partier, der er bekymrede for, hvordan dette skal finansieres, at det naturligvis som altid vil være sådan, at forslag, som er fremsat af SF, og som medfører udgifter, også får SF's støtte i Folketingets Finansudvalg. Det vil sige, at hvis økonomien viser sig at være en uoverstigelig hindring for i den fremtidige indretning af kasernefaciliteter at lave tekøkkener og der i den anledning skal produceres et aktstykke til Folketingets Finansudvalg, kan de herrer være helt overbeviste om, at SF stemmer for, ligesom vi vil stemme for andre merudgifter, som følger af de forslag, vi har fremsat.

Men egentlig er vores opfattelse den, at hvis man f.eks. forbedrer arbejdsmiljøforholdene og færre mennesker kommer til skade, kunne det godt tænkes at betyde færre udgifter for det offentlige. Jeg ved godt, at det er sådan en lidt primitiv argumentation, men jeg tror faktisk, den er rigtig. Når folk f.eks., som det er tilfældet i noget af det materiale, vi har haft lejlighed til at gå igennem i forbindelse med udarbejdelsen af disse forslag, bliver 10 pct. invalide på en eller anden øvelsesbane, er det faktisk noget, der ud over at være yderst ubehageligt og generende for den pågældende person også kommer til at påhvile samfundet som en byrde. Derfor tror jeg, det er rigtigt at forebygge i disse tilfælde ved at foretage en forbedring af sikkerhedsuddannelserne. Og man kunne også nævne andre ting.

Med hensyn til forsvarsministerens problemer med at få folk til i tilstrækkeligt omfang at købe ind i forsvarets kantiner forstår jeg dem

endnu bedre efter at have hørt forsvarsministerens indlæg her, hvor der jo argumenteres på den måde, at priserne reguleres efter, hvad folk får i løn, og ikke efter, hvad der er af fødevarer til de pågældende personer. Altså: Hvis lønnen sættes op, stiger priserne i kantinerne også automatisk; sådan forstod jeg forsvarsministerens indlæg. Og at det at gøre det billigere for de værnepligtige at få noget at spise ville være en skjult lønforhøjelse, ja ligefrem en art skattefidus, har jeg meget svært ved at se, men det viser jo, at der ikke er noget realistisk forhold mellem produkterne i forsvarets kantiner og priserne. Det er vi mange der længe har haft en stærk fornemmelse af.

Jeg ville da egentlig mene, at her kunne regeringens privatiseringstanker komme på en prøve. Nu har man i årevis fumlet rundt og prøvet at få disse kantiner til at fungere. Jamen så udliciter dem dog til nogle mennesker, der har forstand på det, til DSB, til private restauratører, eller hvad ved jeg, og lad dem så konkurrere! Lad dem sælge råvarer til de værnepligtiges tekøkkener og konkurrere med den lokale købmand, hvis de vil det! Prøv at bruge nogle af de trods alt på visse punkter anvendelige borgerlige ideer, som findes, til en rationalisering også inden for forsvaret, også i forhold til den hellige ko, vi snakker om her!

Jeg er overbevist om efter behandlingen i dag, at vi kan nå et langt stykke vej, at vi kan få nogle af forslagene vedtaget, som de er, og at vi kan få andre af forslagene vedtaget i en noget ændret form. Under alle omstændigheder har vi jo allerede opnået, at forsvarsministeren har forsikret, at man nu på disse områder vil begynde at foretage sig noget, og det er i sig selv imponerende.

(Kort bemærkning).

Bo Kristensen (KF):

Det er hr. Pelle Voigts indlæg, som giver mig anledning til at komme herop

Vi må altså konstatere, at når vi taler om penge til forsvaret, kan man alene forvente SF's støtte til de forslag, SF selv kommer med. Det synes jeg er ganske interessant. Det vil sige, at alle andre love, f.eks. miljølove, som skal gælde for forsvaret, ønsker man ikke at støtte bevillinger til i Finansudvalget. Det kalder jeg en fornuftig måde at samarbejde på i forbindelse med vedtagelsen af en finanslov!

[Bo Kristensen]

Vi kan altså forvente også i fremtiden, at SF, når vi taler forsvar, kun ønsker at stemme for sine egne forslag; resten har ingen interesse, ej heller som grundlag for et samarbejde eller en forhandling. Jeg synes, det er interessant.

Så hørte vi en hel del om skader og om, hvor farlig en arbejdsplads militært er. Nu er det jo sådan – og det synes jeg Forsvarsministeriet skal have tak for – at det vel er et af de områder inden for det offentlige, hvor statistikken med hensyn til skader og ulykker er perfekt.

Man kunne jo stille sig det spørgsmål: Kender vi noget til, hvor mange skader der sker i folkeskolen, f.eks. i en gymnastiksal? Ved vi, hvor mange skader der sker i en gymnastiksal under aftenskoleundervisningen eller under idrætsforeningernes udøvelse af sport dér? Nej, der findes ingen statistik.

Men jeg forstod på hr. Pelle Voigt, at når vi taler om forsvaret, er det ganske gyseligt med alle disse ulykker. Jeg tror såmænd ikke, at forsvarets ulykker i forhold til den dynamiske arbejdsplads, det i mange tilfælde er, er nævneværdigt flere, og derfor synes jeg, hr. Pelle Voigt skulle bruge de rigtige påstande.

En ting, jeg gerne vil hæfte mig ved til slut, er, om hr. Pelle Voigt ikke anerkender, at heller ikke officerer udvikler sig ens og derfor ikke naturligt står til forfremmelse, uanset alle påstande, som bliver trukket frem, og som kommer andre steder fra. Jeg synes, man må tage i betragtning, at man udvikler tingene på hver sit område, og at den enkelte officer selvfølgelig ikke automatisk står til forfremmelse.

(Kort bemærkning).

Pelle Voigt (SF):

Hr. Bo Kristensen tager helt fejl, når han tror, at SF i al fremtid kun agter at stemme for forslag inden for forsvarsområdet, vi selv har fremsat. Det tager han fuldstændig fejl af.

Vi er imidlertid nu i en situation – det synes jeg hr. Bo Kristensen skal være opmærksom på – hvor der ikke er noget forsvarsforlig, og hvor det derfor bliver nødvendigt for Socialdemokratiet, De Radikale og SF at finde ud af, hvordan vi vil forholde os til de enkelte forslag, der kommer. Jeg har ikke sagt noget om, hvordan vi i al evighed vil forholde os til forslag, der kommer fra anden side, ej heller forslag, der kommer fra regeringens side.

Det er da indlysende, at når vi i år i stedet for, som vi plejer, at foreslå en total afskaffelse har foreslået en 10 pct.s besparelse på forsvarsbudgettet, så er det en markering af vores interesse for, hvordan man anvender de resterende 90 pct. Hr. Bo Kristensen kan være helt rolig for, at det skal vi nok blande os i på det allervoldsomste.

Må jeg så sige med hensyn til arbejdsulykkerne, at jeg synes, det er en lille smule trist at høre hr. Bo Kristensens fremstilling, for den bygger på den idé, at der egentlig ikke er noget galt; det går så godt, som det kan gå; det er en perfekt statistik, og der er ikke flere ulykker, end man kan forvente og egentlig acceptere. Det tror jeg ikke er en holdning, som deles af ret mange, som har problemerne inde på livet, og som arbejder derude.

Må jeg med hensyn til det sidste element i hr. Bo Kristensens lange spørgsmål sige, at naturligvis udvikler officerer sig ikke ens, men jeg synes, det er interessant at opleve sager, hvor en artikel i en avis kan få betydning for en forfremmelse, hvor artikler i aviser eller arbejde for Socialdemokratiet eller andet kan gøre, at man i sine papirer bliver stemplet som psykisk ustabil. Sådan nogle ting synes jeg egentlig også hr. Bo Kristensen i demokratiets almindelige navn burde være interesseret i at få gjort noget ved.

Forsvarsministeren (Collet):

Jeg vil blot til sidst knytte nogle få bemærkninger til de under debatten faldne udtalelser.

Jeg er lidt ked af Det Radikale Venstres angreb på den lægefaglige behandling i forsvaret. Naturligvis begås der enkelte fejl i forsvarets lægelige behandling. Det gør der jo også i den civile, og vi må begge steder håbe og arbejde på, at de bliver så få som muligt. Desværre er menneskene ikke ufejlbarlige, men vi bestræber os i hvert fald inden for forsvaret for, at fejlene bliver så få som overhovedet muligt. Jeg føler mig helt overbevist om, at den lægefaglige behandling i forsvaret er helt i orden.

Må jeg sige til SF's ordfører, at jeg i hvert fald ikke følte på hans indlæg, at han havde noteret sig, at jeg faktisk havde givet tilsagn om at overføre arbejdet vedrørende de værnepligtiges sygesikringsforhold til Forsvarsministeriet med det formål at søge spørgsmålet afklaret i forhandling med forretningsudvalget for de meni-

[Forsvarsministeren]

ges talsmænd. Det sagde jeg. Jeg forstod, at der også var et andet parti, som ikke havde noteret sig dette. Det vil jeg gerne lige for en ordens skyld sige her, så budskabet opfattes.

Må jeg med hensyn til SF's tilkendegivelser om officerers retsstilling sige, at det da er klart, at der her lige så vel som i det civile erhvervsliv og på andre offentlige områder findes enkelte sager, hvor der forekommer uregelmæssigheder. Sådan er det. Ingen er perfekt. Men de uregelmæssigheder, der faktisk har været, og som i hvert fald jeg har kendskab til, er opfanget enten af generalauditøren eller af Folketingets Ombudsmand. Nu kan jeg dem ikke udenad, men det er i hvert tilfælde, hvad jeg har i baghovedet.

Spørgsmålet om den lægelige behandling var SF's ordfører, hr. Pelle Voigt, også inde på. Jeg tror ikke, han hørte lige præcis, hvad jeg sagde, for jeg sagde, at mig bekendt har der ikke været tilfælde, hvor personellet grundet på lægemangel ikke har kunnet behandles. Sådan faldt ordene.

Hr. Pelle Voigt sagde også, at der var manglende vilje i forsvaret til at gøre noget som helst ved dette. Her har hr. Pelle Voigt heller ikke hæftet sig ved mine oplysninger i min indledning, hvor jeg påpegede helt konkrete initiativer, vi har taget for at afhjælpe de problemer, der eventuelt var. Det kunne vi godt have fået ros for, men hr. Pelle Voigt sagde: Der er manglende vilje, forsvaret duer ikke, og det vil ikke gøre noget som helst ved nogen som helst ting.

Men jeg sagde faktisk, hr. Pelle Voigt, at vi havde fået et tilsagn om at få 80 ekstra læger, og jeg sagde også, at vi havde lavet en aftale, alt sammen inden for det sidste par måneder, med Foreningen af Speciallæger om, at praktiserende læger kan tilkaldes og virke som garnisonslæger. Så faktisk synes jeg nok, at vi fortjener ros – det fik vi ikke, tværtimod – for de ting, vi har gjort. Jeg vil da gerne høre, om hr. Pelle Voigt ikke synes, det er udmærket, hvad vi har gjort her.

Så den melodi, hr. Pelle Voigt spiller, om, at vi ikke hører efter, hvad de værnepligtige synes, og at vi rent ud sagt giver pokker i de værnepligtiges forhold, er fuldstændig forkert. Vi følger nøje med, og vi vil gerne gøre, hvad vi synes er rigtigt og rimeligt, for at imødekomme de værnepligtiges berettigede synspunkter.

Lad mig til sidst sige om kostforholdene, at det jo altid har været på mode – det var det også, dengang jeg var i forsvaret – at man ikke synes om maden i kostforplejningerne eller i kantinerne. Sådan er det også i dag. Det er altså ikke noget nyt.

Man kan altid diskutere, om det smager godt og den slags ting, men vi er i hvert fald af den opfattelse, at kosten tilrettelægges således, at hvis man spiser alsidigt af den – uanset om man så synes om den – får man ernæringsrigtig kost.

Faktisk er det sådan, at vi, så vidt jeg ved, har den største værnepligtsløn i verden. Jeg kan ikke komme i tanker om nogen, der er højere. Det er da muligt, at der findes nogle, jeg ikke kender, men høj er den i hvert fald. Fra 1. april i år vil en værnepligtig med de forhøjelser, der sker, få 125.000 kr. om året i løn. En del af dette beløb er beregnet til at betale for maden i cafeteriaerne, så de værnepligtige ikke selv skal stå og lave mad.

Med hensyn til privatisering var jeg rigtig glad for hr. Pelle Voigts tilkendegivelser. Jeg må indrømme, at det initiativ, jeg har sat i gang for en måned siden, her uventet har fået støtte fra SF. Jeg har netop for en måned siden iværksat en privat konsulentundersøgelse vedrørende forsvarets cafeteriaer, hvor forskellige forhold skal behandles, bl.a. spørgsmålet om en søgsmæssig privatisering af nogle af forsvarets cafeteriaer. Jeg er glad for, at jeg af hr. Pelle Voigt nu har fået tilsagn om hjælp i dette spørgsmål.

(Kort bemærkning).

Pelle Voigt (SF):

Forsvarsministerens sidste bemærkning kommer som en glædelig overraskelse for mig.

Jeg vil godt sige, at jeg synes, det er en udmærket foranstaltning, at man har fået ansat flere læger. Det vil jeg gerne rose ministeren for. Jeg synes stadig væk, det er lidt mærkeligt, at ministeren siger, at der ikke har været nogen sager, hvor der er sket fejlbehandling grundet på lægemangel – var det ikke det, der var betragtningen? – og at man i konsekvens af det ansætter 80 læger ekstra. Der forekommer mig at være en logisk brist i argumentationen et sted, men det vil jeg gerne se på i udvalget. Godt er det, hvis forholdene er blevet forbedret. Det synes jeg er fornuftigt.

[Pelle Voigt]

Så siger forsvarsministeren, at man vil forhandle med de værnepligtige om sygesikringsspørgsmålet, hvor det jo er sådan, at de værnepligtige sergenter har deres sygesikringsbevis og de værnepligtige menige ikke har det. Det synes jeg er godt. Det vil jeg også godt rose forsvarsministeren for.

Men jeg synes, der er det problem, at forsvarsministeren går ind i disse forhandlinger med den hovedtese, som han fremlagde i svaret til mig på disse forslag, at dette var noget, der ville nedbryde forsvaret og svække beredskabet. Sådan forstod jeg forsvarsministerens hovedargumentation. Og hvis det er det, der er opfattelsen, har de værnepligtige vel ikke meget at hente i de forhandlinger.

Hvad er det, ministeren vil tilbyde? Vil man tilbyde sygesikringsbeviset tilbage? Vil man tilbyde en ordning som den, der blev skildret af den radikale ordfører? Det synes jeg er væsentligt. Det, at man tilbyder og måske forhandler igen – ligesom hr. Poul Søgaard i 1982 nedsatte et nyt udvalg – er der i sig selv ikke noget stort fremskridt i, selv om man skal prise forhandlingsvilje til enhver tid.

Jeg synes, at man kunne anstille et eksperiment her fra de borgerlige partiers side, hvis man vil rose kvaliteten af maden i Forsvarets Forplejningstjeneste så voldsomt. Man kunne jo indføre denne forplejningstjeneste i Snavstinget hernede med de priser og den kvalitet, som gælder for kantinerne, og se, hvor længe et eneste folketingsmedlem ville finde sig i det.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagenes overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Tredje næstformand (Povl Brøndsted):

Jeg foreslår, at forslagene til folketingsbeslutning henvises til Forsvarsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Meddelelser fra formanden:**Tredje næstformand (Povl Brøndsted):**

Der er ikke mere på dagsordenen.

Markedsudvalget har meddelt mig, at udvalget ønsker følgende forslag fra Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber sat til forhandling i Tinget sammen med en redegørelse om forslaget fra den pågældende minister:

Forslag til Rådets direktiv om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om maskiner. KOM(87) 564, endelig udg. EF-Tidende C 29/88, side 1.

(EF-redegørelse nr. EF 11).

Forslag til Rådets direktiv om ændring af direktiv 70/220/EØF om tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om foranstaltninger mod luftforurening forårsaget af udstødningssgas fra køretøjsmotorer. (Europæisk emissionsnorm for biler med motorlagvolumen mindre end 1,4 liter). KOM(87) 706.

(EF-redegørelse nr. EF 12).

Forslag fra Kommissionen om skabelse af et integreret finansielt område i Europa. KOM 87(550).

(EF-redegørelse nr. EF 13).

Redegørelserne og forslagene vil blive omdelt i Tinget, og forhandlingen vil finde sted torsdag den 24. marts 1988.

Skriftlige redegørelser:

Redegørelse af 17/3 1988 vedrørende forslag til Rådets direktiv om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om maskiner. KOM(87) 564, endelig udg. EF-Tidende C 29/88, side 1.

(EF-redegørelse nr. EF 11).

Arbejdsministeren (Henning Dyremose):**I. Indledning**

Forslaget er lovteknisk udarbejdet efter den nye metode med generel henvisning til standarder. Metoden indebærer, at Rådet fastsætter de væsentlige sikkerheds- og sundhedskrav, der er en nødvendig og tilstrækkelig forudsætning for, at produktet ikke frembyder risiko for menneskers, husdyrs eller genstandes sikkerhed. Herefter udarbejder de europæiske standardiseringsorganisationer (CEN og CENELEC) de harmoniserede standarder, som indeholder tekniske specifikationer, hvormed de af Rådet